

grenzen, wààr, dat het werktuig den werkman maakt: inderdaad echter is de werkman er, onafhankelijk van het werktuig. Zoo ongeveer is de verhouding, die ik mij tusschen hersenen en geest denk. Ik zal er mij wel voor wachten, hier ook nog een stap te doen in het wespennest der „vrije-wil“-vraag. Toch moet mij de opmerking van het hart, dat als collega POOLMAN meent, dat wie aan „vrije-wil” gelooft, hiermede eenvoudig de wet van het causaalverband ter zijde stelt, hij zich de zaak toch wat al te gemakkelijk maakt. Zooals ik mij persoonlijk het vraagstuk der „vrije-wil” voorstel, waarover ik mij trouwens niet erg warm maak, komt het hier op neer, dat sommigen meenen, niet dat menselijke handelingen buiten *elk* causaliteitsverband kunnen plaats vinden, maar dat zij andere als „oorzaken” werkende factoren aannemen, naast die waar collega POOLMAN en wie denkt als hij, het bestaan van willen erkennen.

Ten slotte nog iets. Indien ooit iets, dan is het wel de aanhef van collega POOLMAN's hierboven afgedrukten brief, die bij mij steeds meer de overtuiging versterkt, dat alle praten en schrijven over dit onderwerp, een naast en voorbij elkander heen praten is; wij wisselen wel woorden, maar geen gedachten. Na al wat wij nu over geest en stof over voorwerp en onderwerp geschreven hebben, schrijft collega POOLMAN nu nog, dat voor mij, bewustzijn, gedachte, geest enz. „als iets *exceptioneels* staan te midden van de overige in het heelal zich voordoende verschijnselen.” Neen, geachte collega, het is juist mijn meening, dat het geestelijke geen „verschijnsel” is; dat het subjectieve, zooals ik schreef, door een afgrond van het objectieve is gescheiden; dus, dat het geestelijke *buiten* de wereld der verschijnselen staat. Voorstellingen hebben geen dikte, gedachten hebben geen reuk, bewustzijn heeft geen gewicht, geest is ontastbaar, is zelfs . . . onaantastbaar, al wil men hem wegredeneeren. Kortom, het geestelijke bestaat niet als voorwerp, is dus geen verschijnsel. Wij kunnen het „bestaan” van den geest door geen enkel middel, waarmede wij de verschijnselen der voorwerpelijke wereld ervaren, aanschouwen. Wij kunnen van niemand of niets buiten ons zelf, ons met zekerheid overtuigen, of zij bewust zijn; nog heden geldt dat wat de legende wil van den H. THOMAS VAN AQUINO; wij zouden, evenals hij, een handelend automaat wel stuk kunnen slaan, maar niet vermogen te onderscheiden of het bewustzijn bezat. Dit alles slechts om met klem te herhalen; geest is geen verschijnsel, maar juist dat, waardoor wij . . . verschijnselen kennen!

Amsterdam 11 Mei 1914.

G. VAN RIJNBEEK.

MEDIANIEKE VERSCHIJNSELEN.

Naar aanleiding der woorden in het hoofdartikel in het vorige nummer, dat zeer velen opgeven gezien te hebben, dat een tafel met vier pooten van den grond werd opgeheven, zou ik enkele opmerkingen willen maken.

Door mij werd voor jaren een weddenschap aangegaan tegenover een overtuigd spiritist, dat een tafel 1 M. van den grond zou worden geheven op telekinetische wijze. Mijnerzijds werd f 10.000 uitgelooft tegenover f 100, wanneer zulks zou gelukken, doch ik stelde de volgende voorwaarden:

10. De kamer zou niet donker mogen zijn.

20. De lamp zou boven de tafel mogen blijven hangen, wyl volgens mijn tegenstander dematerialisatie hiervan tijdens de proef voor een goed medium niets beteekende.

30. Niemand zou tijdens de séance de tafel mogen aanraken.

40. De kamer zou door mij in eigen huis mogen worden aangewezen.

50. De getuigen, van iedere partij 2 of 3, zouden *niet* mogen weten, wat eigenlijk moest plaats grijpen. Ik had daartoe voorgesteld eenvoudig door loting uit 20 num-

mers de voorbijgangers te vragen te willen binnenkomen en een uurtje te willen zitting nemen, om dan na afloop te vertellen, wat zij eigenlijk gezien hadden.

Zoover is het evenwel niet gekomen. Uit alle oorden der wereld ontving ik aanbiedingen, maar men vond de voorwaarden onoverkomelijk; men bood aan veel sterker toeren te doen verrichten, maar *niet op dusdanige wijze*, dat de getuigen geheel onvoorbereid waren. Alle impressarii en mediums trokken zich terug en ofschoon ook PORRO een heel uitvoerig schrijven zond, dat hij van EUSAPIA PALLADINO veel sterker stukken had gezien, moest aan het toeval worden overgelaten wat er zou gebeuren; d.w.z. een viool zou gaan klank geven, een schilderij zich verplaatsen en dergelijke, doch dat men van de geesten niet kon verlangen, dat nu juist een bepaalde tafel op dat uur werd opgeheven.

Nu is mijn besluit niet, dat, wijl deze proef niet doorging, alles onmogelijk is, maar wel, dat een eenvoudige bepaalde handeling op een bepaald uur en bepaalde plaats, die door een sjouwer gaarne voor een kwartje wordt verricht, niet kan plaats grijpen door bemiddeling van alle mediums ter wereld, hoe happig of zij ook overigens bleken te zijn om de tien mille te verdienen. Op dit laatste punt bleken zij volstrekt niet gedematerialiseerd!

Breda, 12 Mei 1914.

H. J. L. STRUYCKEN.

BERICHTEN.

Wetten, Besluiten, Officiële verslagen, enz.

Nieuw academisch ziekenhuis te Leiden.

Met grooten spoed heeft de Tweede Kamer het wetsontwerp tot verhooging van hoofdstuk V der staatsbegroting voor 1914, strekkende tot beschikbaarstelling van den eersten termijn voor den bouw van het nieuwe academisch ziekenhuis te Leiden ¹⁾ afgehandeld. Den 19den April heeft de minister zijn memorie van antwoord ingezonden en den 6den Mei is het wetsontwerp in de Kamer behandeld en aangenomen. Er was dan ook haast bij; immers door de gemeente Leiden is bij de overdracht der terreinen de voorwaarde gemaakt, dat vóór 1 Juni 1914 met den bouw een aanvang moet zijn gemaakt.

In zijn memorie van antwoord heeft de minister de meening weerlegd, dat Rotterdam de aangewezen plaats zou zijn voor dit groote ziekenhuis. Al zouden ook de meeste patiënten uit Rotterdam komen, wat de minister ontkent, dan nog, merkt hij zeer terecht op, zou er geen aanleiding bestaan van rijkswege te Rotterdam klinieken en laboratoria te stichten. Het gaat hier toch niet over de vraag, waar de meeste behoefte is aan ziekenhuizen, maar het gaat er hier om de geneeskundige faculteit der te Leiden gevestigde rijksuniversiteit van betere hulpmiddelen bij het onderwijs te voorzien. Dat er te Utrecht en Groningen ziekenhuisinrichtingen bestaan, ontheft niet van de verplichting ook de Leidsche hoogeschool behoorlijk in te richten.

Wat de schrapping van een afzonderlijke klinische afdeling voor de pharmacotherapie betreft, meent de minister ook, dat het doel daarmede te bereiken zeer wel door samenwerking met andere hoogleeraren zal te bereiken zijn. Van een toezegging, den hoogleeraar VAN LEERSUM van regeeringswege gedaan, is den minister niets bekend. Voor de psychiatrische kliniek is hetzelfde bedrag geraamd als de kliniek, te Groningen in aanbouw, zal kosten. Bij die laatste wordt echter ook een dienstwoning voor den directeur gebouwd, wat te Leiden niet noodig zal zijn, zoodat te Leiden

¹⁾ Zie dit *Tijdschrift* 1914, I, bldz. 676 en 1338.